

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΙ	9

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΓΥΡΟΥ

I. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΙ: ΟΡΗ, ΟΡΟΠΕΔΙΑ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑΔΕΣ

1. ΠΡΩΤΑ ΑΠ' ΟΛΑ ΤΑ ΒΟΥΝΑ	29
Φυσικογεωγραφικά και ανθρώπινα χαρακτηριστικά	29
'Ορισμός του βουνού	35
'Ορεινές περιοχές: πολιτισμοί και θρησκείες	39
'Η ελευθερία των βουνών	44
Πόροι και ισολογισμός των όρεινων περιοχών	47
Οί όρεσίβιοι στην πόλη	50
Χαρακτηριστικές περιπτώσεις διασποράς των όρεσίβιων	55
'Η ζωή του βουνού, πρωταρχική ιστορία τῆς Μεσογείου;	59
2. ΟΡΟΠΕΔΙΑ, ΥΠΩΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΛΟΦΟΙ	61
Τὰ όροπέδια	62
'Η χαμηλή ζώνη των κλιτύων	64
Οί λόφοι	68
3. ΟΙ ΠΕΔΙΑΔΕΣ	70
Τὸ πρόβλημα των νερῶν: ἡ έλονοσία	73
Τὰ έγγειοβελτιωτικά έργα στις πεδιάδες	78
Τὸ παράδειγμα τῆς Λομβαρδίας	84
Μεγαλογαιοκτῆμονες και φτωχοί άγρότες	88
Οί βραχυπρόθεσμες μεταβολές των πεδιάδων: ἡ Τέρρα Φέρμα τῆς Βενετίας	91

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οί μακροπρόθεσμες μεταβολές: ὁ Agro Romano	95
Ἡ δύναμη τῶν πεδιάδων: ἡ Ἰσπανία	96
4. ΕΠΟΧΙΚΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΒΟΣΚΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ:	
ΔΥΟ ΕΞΧΩΡΙΣΤΕΣ ΟΥΦΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	100
Οί ἐποχικὲς μετακινήσεις τῶν βοσκῶν	100
Ἄνομαδισμὸς φαινόμενο ἀρχαιότερο ἀπὸ τὴν ἐποχικὴ μετακίνηση ..	103
Ἡ ἐποχικὴ μετακίνηση στὴν Καστίλλη	107
Γενικὲς συγκρίσεις καὶ συνολικὴ χαρτογράφηση	111
Δρομάδες καὶ καμήλες: οἱ ἀραβικὲς καὶ τουρκικὲς εἰσβολές	113
Ἄνομαδισμὸς στὰ Βαλκάνια, στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Βόρειο Ἰσπανία κατὰ τὶς μαρτυρίες τῶν Δυτικῶν	118
Ἰσπανομαδισμὸς καὶ ἀραβικοὶ κῦκλοι	121
 II. ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ: ΠΕΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑ	
1. ΟΙ ΥΓΡΕΣ ΠΕΔΙΑΔΕΣ	123
Ἡ ἀκτοπλοία	123
Οἱ πρῶτες πορτογαλικὲς ἀνακαλύψεις	129
Τὰ μακρόστενα πελάγη, κοιτίδες τῆς ἱστορίας	130
Ἡ Μαύρη θάλασσα, δικαιοδοσία τῆς Κωνσταντινούπολης	131
Τὸ Ἀρχιπέλαγος, κτήση τῶν Βενετῶν καὶ τῶν Γενοβέζων	137
Τὸ Πέλαγος μεταξὺ Τυνησίας καὶ Σικελίας	139
Ἡ «Μάγχη» τῆς Μεσογείου	140
Ἡ τυρρηνικὴ λεκάνη	144
Ἡ Ἀδριατικὴ	149
Ἰσπανομαδισμὸς καὶ δυτικὰ τῆς Σικελίας	161
Δυὸ χωριστοὶ θαλασσινοὶ κόσμοι	163
Τὸ διπλὸ μάθημα τῆς ὀθωμανικῆς καὶ ἰσπανικῆς αὐτοκρατορίας ...	165
Πέρα ἀπὸ τὴν πολιτικὴν	167
2. ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ	168
Οἱ θαλασσινοὶ πληθυσμοὶ	168
Ἀνεπάρκειες τῶν θαλασσινῶν περιοχῶν	171
Οἱ μεγάλες πόλεις	177
Ἄνοδος καὶ κάμψη τῶν θαλασσινῶν περιοχῶν	179
3. ΤΑ ΝΗΣΙΑ	181
Κόσμοι σὲ ἀπομόνωση;	183
Μιὰ ζωὴ ἐπιφυλάξης	185
Νησιὰ καὶ μεγάλη ἱστορία	188
Νησιωτικὴ μετανάστευση	193
Νησιὰ ποὺ δὲν τὰ περιβρέχει ἡ θάλασσα	196
Οἱ χερσόνησοι	197

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ καλοκαίρι καὶ ὁ γρήγορος ρυθμὸς του	313
Οἱ καλοκαιρινὲς ἐπιδημίαι	316
Τὸ μεσογειακὸ κλίμα καὶ ἡ Ἐνατολή	318
Ἐναλλαγή τῶν ἐποχῶν καὶ στατιστικὲς	318
Ντετερμινισμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ	324
3. ΑΛΛΑΞΕ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ 16 ^ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ;	327
Συμπληρωματικὸ σημεῖωμα	333

V. Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ, ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΙ

1. ΧΕΡΣΑΙΟΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΙ ΔΡΟΜΟΙ	340
Οἱ δρόμοι ζωτικῆς σημασίας	342
Ἀρχαῖα μέσα μεταφορᾶς	347
Ἐπερτεροῦσαν οἱ χερσαῖοι δρόμοι γύρω στὰ 1600;	349
Τὸ καθεαυτὸ πρόβλημα τῶν χερσαίων δρόμων	355
Ἡ διπλὴ μαρτυρία τῆς Βενετίας	356
Κυκλοφορία καὶ στατιστικὴ: ἡ περίπτωση τῆς Ἰσπανίας	360
Τὸ διπλὸ πρόβλημα μακροπρόθεσμα	361
2. ΝΑΥΤΙΑΙΑ: ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΥΡΙΑ	362
Πλοῖα μεγάλης χωρητικότητας καὶ μικρὰ ἰστιοφόρα τὸν 15 ^ο αἰῶνα	366
Οἱ πρῶτες ἐπιτυχίαι τῶν μικρῶν πλοίων	368
Στὸν Ἀτλαντικὸ τὸν 16 ^ο αἰῶνα	369
Στὴ Μεσόγειο	375
3. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	382
Πόλεις καὶ δρόμοι	384
Πόλεις-σταθμοὶ τῶν μεταφορῶν	386
Ἀπὸ τὸ δρόμο στὴν τράπεζα	390
Ἀστικὸς κύκλος καὶ παρακαμὴ	394
Μία πολὺ ἀτελὴς τυπολογία	395
4. ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ, ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ	397
Ἡ δημογραφικὴ ἀνοδος	397
Παλαιὰ καὶ νέα δεινά: οἱ σιτοδεῖαι καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ σιταριοῦ ..	401
Παλαιὰ καὶ νέα δεινά: οἱ ἐπιδημίαι	406
Οἱ ἀπαραίτητοι μετανάστες	409
Οἱ πολιτικὲς κρίσεις τῶν πόλεων	413
Οἱ προνομιούχες πόλεις τοῦ χρήματος	417
Βασιλικὲς καὶ αὐτοκρατορικὲς πόλεις	421
Ἐπερ τῶν πρωτευουσῶν	429
Ἀπὸ τὴ μονιμότητα στὴ συγκυρία	431

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΠΗΓΕΣ

1. ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΕΣ ΠΗΓΕΣ	435
Τὰ Ισπανικά ἀρχεῖα	436
Τὰ γαλλικά ἀρχεῖα	440
Τὰ ἰταλικά ἀρχεῖα	443
Τὰ ἀρχεῖα τοῦ Βατικανοῦ	448
Τὰ ἀρχεῖα τῆς Ραγούζας	448
Τὰ εὐρωπαϊκά ἀρχεῖα ἔξω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο καὶ τὴ Γαλλία	449
2. ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	450
Α. Σύγχρονες πηγές	450
Β. Παλαιότερες πηγές	451
3. ΕΝΤΥΠΕΣ ΠΗΓΕΣ	455
α. Οἱ μεγάλες συλλογές δημοσιευμένων ἐγγράφων	456
β. Βασικά ἔργα	462
γ. Ἀλφαβητικὸς κατάλογος τῶν μνημονευόμενων ἔργων	465
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	513
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ	541